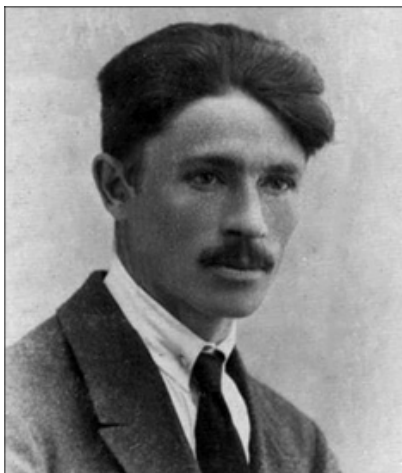

НИКОЛАЄВ Валентин Федорович (26. 07(07. 08). 1889, м. Слов'янськ Ізюм. пов. Харків. губ., нині Донец. обл. — 26. 02. 1973, Харків) — ботанік, музеєзнавець. Брат [М. Ніколаєва](#). Кандидат біологічних наук (1936, без захисту дис.), професор (1937). Державні нагороди СРСР. Закін. Харків. університет (1915). Вивчав рослини в околицях Тифліса (нині Тбілісі), зібрав гербарій для місц. ботан. саду (1908). Від 1909 проходив літню практику у Природн.-істор. музеї Полтав. губерні. земства. 1912, 1914 досліджував заболочені річк. долини низки повітів Полтав. губ. Зібрав великий гербарій, який отримав високу оцінку Й. Пачоського. Від 1915 — викладач Полтав. школи садівництва та городництва, водночас пом. зав., 1916–23 — зав. Центр. пролетар. музею Полтавщини. Був організатором низки експедицій зі збереження культур. спадщини (збирав для музею коштовності та старожитності з поміщиц. садиб). 1918 за пропозицією В. Вернадського організував Полтав. товариство любителів природи (був його секр.), розробив проект заповід. мережі Полтав. губ. Очолював Союз земств і міст, а також мед. службу Полтав. губ. 1920–23 — зав. каб. ботаніки Полтав. ІНО. Від 1923 — у Харкові: зав. музейно-виставк. секції Наркомосу УСРР, голова Всеукр. комітету охорони

пам'яток мистецтва і старовини, дир. майстерні з виготовлення наоч. посібників Укр. кооп. товариства «Книгоспілка»; за сумісництвом працював у С.-г. інституті (1923–24), на Укр. станції Всесоюз. інституту приклад. ботаніки й нових культур (1925–27). Від 1927 — у Сухумі (Грузія): 1927–36 — заступник директора відділ. Всесоюз. інституту рослинництва, водночас 1934–37 — завідувач кафедри субтроп. тех. культур Інституту субтроп. культур. 1938–42 — в. о. завідувача кафедри селекції і дарвінізму Полтав. с.-г. інституту (під час 2-ї світової війни евакуйов. до м. Курган, РФ), 1942–43 — в. о. завідувача кафедри рослинництва Курган. с.-г. інституту. Від 1946 — у м. Сталінабад (Душанбе): заст. дир. з наукової роботи Всесоюз. інституту сухих субтропіків, водночас викл. Таджиц. університету. 1954–64 — завідувач кафедри ботаніки Уман. с.-г. інституту (Черкас. обл.). 1964 повернувся до Харкова. Н. листувався із В. Вернадським та М. Вавиловим. Інтродукував до колиш. СРСР низку рідкіс. субтроп. культур: азміну, різні види акацій та гваюл; селекціонував нові сорти гладіолусів та жоржин.

Основні праці

Матеріали до української наукової термінології: Мат. до термінології по природознавству. Ч. 1: Назви звірів, птиць, комах та ін. животин. П., 1918; Показчик літератури по вивченню природи Полтавщини. П., 1918; К морфологии и систематике каучуконосного растения — гуаюла // Тр. по приклад. ботанике, генетике и селекции. Ленинград, 1929. Вып. 4; Азими́на — новая плодовая культура // Сов. субтропики. 1936. № 2; Из истории Полтавского краеведческого музея: Воспоминания. П., 1991.

Рекомендована література

1. Ніколаєв Валентин Федорович (1889–1973): Біобібліогр. показч. наук. пр. за 1915–93. П., 2017.

В. М. Самородов, С. Л. Кигим

Бібліографічний опис:

Ніколаєв Валентин Федорович / В. М. Самородов, С. Л. Кигим // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-74279>. — Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).